

I slutningen var virkeligheden, og virkeligheden var hos mennesket

Engang fandtes et ord som hed *pøbel*. Det var "ukultiverede mennesker med hensynsløs adfærd". Man brugte især ordet om anmassende folk ved en ulykke. Den kultiverede og hensynsfulde person hjalp til, og hvis der ikke var brug for hans hjælp, trak han sig tilbage og vendte blikket bort, og når han fortalte om ulykken til andre, var han omhyggelig med at finde de rigtige ord, da han ønskede tilhørernes medfølelse, både med den ulykkesramte og med sig selv, fordi han også selv havde lidt. Var hans skildring for detaljeret og dramatiseret, ville virkningen blive den modsatte: tilhøreren ville komme til at føle lede ved ham og hans ulykke og dens offer – ja måske ved hele menneskeheden.

Dengang var det først og fremmest ved hjælp af *ordet* at man kultiverede mennesket og lærte det hensynsfuldhed. Ordet, mente man, havde i begyndelsen været hos Gud, og alt det som var blevet til, var blevet til ved ordet. Således også mennesket. Og mennesket skulle blive *mere* menneske *igennem* ordet, fordi ordet kunne vise såvel Guds herlighed som djævelens misgerninger, og på denne måde vise mennesket lyset og sørge for at mørket ikke fik bugt med lyset. Og den bedste måde man kunne bruge ordet på, var ikke formaningen men *fortællingen*. Igennem årtusinder skabte menneskene fortællinger – nye fordi verden forandrede sig og bedre fordi de blev dygtigere til at bruge ordet. Misbrug af ordet kunne gøre det kultiverede menneske panisk: tale om ting der ikke skal tales om, forherligelse af synd, forfladigelse af følelser. Da fotografiet kom til, måtte det indordne sig under ordets regler. Der var ting man ikke fotograferede og der var fotografier som ikke blev vist, og man lærte at få fotografiet til at fortælle på en måde som svarede til ordets.

***

Alt dette er fjern fortid. Det er gået med ordet som det er gået med Gud, og ordet *pøbel* er blevet helt meningsløst. Og hvis man absolut skulle hæfte dette ord på nogen i vor tid, må det blive på en person som *mig*. Dette har jeg længe anet, og det blev klart for mig da jeg en dag ringede på hos en kristen kvinde. Jeg hørte et øredøvende spektakel fra hendes tv-apparat, og da hun kom til døren, blev jeg bedt om hurtigt at komme ind, der var noget i fjernsynet, noget grusomt. "Det sker *lige* i dette øjeblik", sagde hun, "sæt dig ned, jeg henter en øl". "Jeg går igen", sagde jeg, "jeg ser ikke den slags". Hun stirrede forarget på mig: "Sig mig, er du ikke et kristent menneske?". "Jo", svarede jeg, "det er derfor jeg går igen, jeg ville ikke tolerere at andre sad med en øl i hånden og så mig liggende på gaden ligesom den mand dér, så derfor kan jeg

ikke sidde her med en øl i hånden og se på ham".

Dette kristent-agtige argument fremførte jeg for at bringe hende i forlegenhed, men det er ugyldigt. Thi manden der ligger på gaden og vrider sig i smerte, tilhører selv den nye mennesketype - må man formode. Hvis han ikke lå dér, ville han sidde inde i sit hus og se på mennesker der lider lige i dette øjeblik. Og selv om han lige nu har andet at tænke på, er det ikke ydmygende for ham at jeg sidder med en øl og ser ham, han ønsker det netop. Han véd at der - øllerne og antallet af den slags udsendelser til trods - falder en smule opmærksomhed og medfølelse af på ham. Han har hverken noget ønske om at lide i ubemærkethed eller om at have indflydelse på den måde hvorpå hans ulykke bliver fortalt. Og han mener, at kun fortællinger i skikkelse af film kan have virkning, og at det mest virkningsfulde er den *direkte transmission, den ubearbejdede virkelighed*. Han mener med andre ord at fortællingen er død - fordi han betragter størrelser som ordet, antydningen og fantasien som *tilnærmelser* som fortiden måtte nøjes med.

Den kristne kvinde læser selvfølgelig ikke Bibelen, hun ser en filmatisering, og hun finder det sikkert ærgeligt at vi ikke kan se hvordan det virkeligt gik til. Hun overdængede mig med skældsord da jeg forlod hendes hus. Uden tv-apparat kunne jeg umuligt kende verden, og tænk, at jeg i dette ulykkelige øjeblik kunne få mig selv til at afbryde tv-reporterens talestrøm. Jo, jeg er i sandhed ukultiveret og (som hun sagde) hjernetom. Godt at jeg er en så stor sjældenhed at man ikke har noget ord for mig.

Gert Buschmann